

prostředků komunikace na dálku, jimiž byla konkrétně veřejná komunikační síť – internet (srov. § 53 odst. 1 ObčZ). Z ust. § 53 ObčZ není zcela zřejmé, zda zákon měl touto úpravou na mysli pouze rozšíření prostředků komunikace, kterými lze učinit právní úkon, avšak jinak při zachování stávajících podmínek pro návrh na uzavření smlouvy a jeho přijetí ve smyslu § 43a ObčZ (zejména při zachování podmínky, že projev vůle směřující k uzavření smlouvy je návrhem na uzavření smlouvy, jestliže je určen jedné nebo více určitým osobám – § 43a odst. 1 ObčZ), nebo zda tato úprava umožňuje uzavřít spotřebitelskou smlouvu i návrhem neadresovaným určité osobě, nebo-li zda takovýto neadresovaný úkon je již návrhem na uzavření smlouvy nebo pouhou výzvou spotřebitelům k podávání návrhů na uzavření smlouvy. Z dikce ust. § 53 odst. 3 ObčZ však plyne, že by to měl být v zásadě dodavatel (prodávající), kdo činí návrh. Posuzované ustanovení tak představuje odchylku (výjimku) z obecného principu, že návrhem na uzavření smlouvy může být pouze projev vůle určený individuálně určitým osobám, neboť v oblasti spotřebitelských smluv umožňuje uzavření smlouvy i na základě projevu vůle adresovaného neurčitému okruhu osob. Tím je implicitně modifikována úprava přijetí návrhu v § 43c odst. 1 ObčZ, kdy přijetím návrhu je včasné prohlášení učiněné jak osobou, které byl návrh určen, tak i osobou na základě neadresovaného návrhu ve smyslu § 53 odst. 1 ObčZ. Byť je shora vyslovená přípustnost veřejných návrhů dodavatele, ještě to neznamená, že by sdělení dodavatele vždy muselo mít charakter veřejného návrhu. Vždy je nutné zkoumat vůli dodavatele být návrhem vázán. V úvahu tedy přichází i to, že neadresovaný úkon dodavatele učiněný prostřednictvím veřejné telekomunikační sítě může být výzvou spotřebitelům k podávání návrhu na uzavření smlouvy.

....

Na základě shora podaného výkladu tedy odvolací soud na rozdíl od okresního soudu dospívá k závěru, že v projednávané věci vznikla platně mezi účastníky kupní smlouva, na čemž nevidí důvod nic měnit ani s ohledem na to, že se žalovaný v řízení před okresním soudem dovolával relativní neplatnosti tohoto právního úkonu ve smyslu § 49a ObčZ. Aplikace citovaného ustanovení není namístě nejen proto, že žalobce žádný omyl pojmově nemohl vyvolat (za obsah veřejného návrhu či výzvy k podávání návrhu na uzavření smlouvy odpovídal pouze a jediné on, případně jeho pracovníci), nýbrž i proto, že zde nejsou žádná skutková zjištění ve směru toho, že by o takovém omylu žalobce musel vědět (na to nelze usuzovat jen z pouhého faktu, že se jednalo pro kupujícího o lukrativní cenovou nabídku). Konečně zcela neúplná, nedostatečná a neprůkazná zůstala i ta obrana žalovaného spočívající v absenci vážnosti jeho vůle stran uzavření dané kupní smlouvy, kterou zmínil až v průběhu odvolacího řízení.⁴

Solární energetika v české judikatuře

Robert Kotzian

I. Rozsudek NSS ČR sp. zn. 1 As 28/2012 ze dne 15. 8. 2012

Nejvyšší správní soud ČR vydal dne 15. 8. 2012 rozsudek sp. zn. 1 As 28/2012, kde jako žalobkyně vystupovala společnost COFELY REN, a.s. a jako žalovaný Energetický regulační úřad (ERÚ).

ERÚ, tj. žalovaný, svým rozhodnutím¹ zamítl návrh žalobkyně, která se domáhala, aby uložil společnosti ČEZ Distribuce, a.s. povinnost vykupovat elektrickou energii vyrobenou ve fotovoltaické elektrárně (FVE) žalobkyně a to za výkupní ceny stanovené zákonem a cenovým rozhodnutím ERÚ pro fotovoltaické výrobní s instalovaným výkonem nad 30 kW uvedené do provozu v roce 2010. V rozkladovém řízení předseda ERÚ podaný rozklad zamítl a napadené rozhodnutí potvrdil.

S ohledem na vývoj v oblasti výstavby nových FVE, kdy jejich počet výrazně rostl, byly v roce 2010 schváleny tři novely zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů² – zákony č. 137/2010 Sb., č. 330/2010 Sb. a č. 402/2010 Sb. Těmito novelami byly zavedeny následující úpravy ve finančněprávní regulaci provozování FVE³:

- výkupní ceny, resp. tzv. zelený bonus, určuje ERÚ cenovým rozhodnutím na základě zákona č. 180/2005 Sb. vždy v listopadu pro následující kalendářní rok s tím, že se tyto částky mohou meziročně snížit nejvýše o 5%. Novela č. 137/2010 Sb. umožňovala, aby ERÚ tyto částky snížil více, avšak pouze, pokud bylo v případě dané FVE dosaženo návratnosti investice kratší než 11 let.
- novelou č. 330/2010 Sb. byl do zákona č. 180/2005 Sb. s účinností od 1. 3. 2011 doplněn do § 3 nový odst. 5, kterým byla v případě slunečních elektráren podpora omezena pouze na elektrinu vyrobenou ve výrobní elektrárně s instalovaným výkonem výrobní do 30 kWp, která je umístěna na střešní konstrukci nebo na obvodové zdi jedné budovy spojené se zemí pevným základem evidované v katastru.
- byl zaveden tzv. odvod za elektrinu ze slunečního záření (novela č. 402/2010 Sb.). „Předmětem tohoto odvodu má být elektrina vyrobená ze slunečního záření v období od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2013 a to pouze v zařízeních uvedených do provozu v období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2010.“⁴

1 Rozhodnutí Energetického regulačního úřadu ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. ÚP-00620/2011-ERÚ. Získáno na základě žádosti podané dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

2 Ke dni zpracování této anotace je tento předpis již zrušen (k 1. 1. 2013) a nahrazen zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů.

3 JANČOVÁ, Kateřina. *Finančněprávní regulace fotovoltaických elektráren* [online]. 2012 [cit. 24. 4. 2013]. Studentská vědecká odborná činnost. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Dostupné z: <http://svoc.prf.cuni.cz/sources/5/5/120.pdf>

1. Skutkový stav před soudním sporem (z odůvodnění správního rozhodnutí a rozkladu)

Žalobkyně vstoupila (dodatkem k dále uvedené smlouvě o smlouvě budoucí) ke dni 2. 2. 2010 do práv a povinností fyzické osoby, která tentýž den uzavřela se společností ČEZ Distribuce, a.s. smlouvu o smlouvě budoucí o připojení FVE k distribuční soustavě. Žalobkyně se tak stala smluvní stranou této smlouvy o smlouvě budoucí, kdy společnost ČEZ Distribuce, a.s. byla druhou smluvní stranou. Prvním dnem následujícího měsíce, tj. dnem 1. 3. 2010, začala běžet lhůta 12 měsíců, sjednaná stranami v této smlouvě o smlouvě budoucí, pro splnění smluvní povinnosti ČEZ Distribuce, a.s. provést úpravy své distribuční soustavy, jejichž provedení podmiňuje připojení FVE žalobkyně. Na splnění této povinnosti ČEZ Distribuce, a.s. navazovala další povinnost této společnosti připojit FVE žalobkyně a to patrně v téže lhůtě. FVE žalobkyně byla připojena do distribuční soustavy až 17. 2. 2011. To sice bylo až na samém konci sjednané lhůty, avšak nikoliv po jejím uplynutí. Předmětem sporu mezi žalobkyní a společností ČEZ Distribuce, a.s., který byl řešen před ERÚ, byla otázka, zda FVE žalobkyně byla uvedena do provozu ještě v roce 2010 anebo nikoli. Od toho se totiž pak odvíjí právo žalobkyně na podporu výroby elektřiny, resp. cenová úroveň podpory. K připojení však došlo až 17. 2. 2011. Žalobkyně k tomu v řízení před ERÚ namítala, že ještě v roce 2010 (byť až 31. 12. 2010) zajistila provedení provozní zkoušky a protokol o měření odbornými subjekty a tím de iure zajistila dodávku elektřiny do elektrizační soustavy. ERÚ však v odůvodnění svého správního rozhodnutí daného sporu uvádí, že dodávka elektrické energie žalobkyní zajištěna nebyla, protože FVE žalobkyně nebyla do konce roku 2010 galvanicky připojena k distribuční soustavě. V rozkladu⁴ k tomu předseda ERÚ poznamenává, že fyzické připojení výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů je základní věcnou podmínkou přiznání podpory podle příslušného zákona, neboť „...podstatou podpory výroby elektřiny ve formě uplatnění práva na povinný výkup vyrobené elektřiny za stanovené výkupní ceny je to, že povinný subjekt (v tomto případě odpůrce jako provozovatel regionální distribuční soustavy) je povinen uzavřít smlouvu o výkupu (dodávce) elektřiny a takovou elektřinu (skutečně – pozn. aut. anotace) odebrat. Nejedná se tedy o nějaký fiktivní či virtuální výkup...“ K provedení zkoušky a měření předseda ERÚ v rozkladu dále uvedl, že „...nemohly v žádném případě nahradit úkon provozovatele distribuční soustavy připojení výroby elektřiny k distribuční soustavě.“ V důsledku toho, že k připojení došlo až v únoru 2011, žalobkyni nevzniklo právo na podporu výroby elektřiny z její FVE⁵ v cenách pro FVE uvedené do provozu do konce roku 2010, ale musela se spokojit s jinou, nižší cenovou úrovní pro FVE její výkonové kategorie uvedené do provozu v roce 2011. Od 1. 3. 2011, tj. poměrně záhy po připojení, by již neměla nárok na žádnou podporu (od tohoto data se

totiž stal účinným § 3 odst. 5 zákona č. 180/2005 Sb. zavedený novelou č. 330/2010 Sb.).

2. Stanovisko žalobkyně

Proti rozhodnutí předsedy ERÚ podala žalobkyně správní žalobu u příslušného krajského soudu, který však žalobu odmítl podle § 46 odst. 2 ve spojení s § 68 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (SRS), tedy proto, že šlo o rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci (žalobkyně měla postupovat podle části páté zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád – OSŘ).

Rozhodnutí krajského soudu napadla žalobkyně kasační stížností u Nejvyššího správního soudu ČR (NSS ČR). Důvodem kasační stížnosti byl nesouhlas se závěrem krajského soudu o soukromoprávní povaze napadeného správního rozhodnutí. Protože základem celé věci byl spor o výši ceny určené na základě zákona č. 180/2005 Sb., měla žalobkyně za to, že šlo o spor s veřejnoprávním prvkem a to proto, že tento zákon představuje, dle žalobkyně, normu veřejného práva. Žalobkyně dále uvedla, že podpora výroby elektřiny z tzv. obnovitelných zdrojů je poskytována na základě § 6a zákona č. 180/2005 Sb. z veřejných prostředků, které buď pocházejí ze státního rozpočtu anebo jsou složkou ceny za distribuci elektrické energie. Tím podle žalobkyně provozovatelé distribučních soustav v podstatě vykonávají veřejnou správu na úseku výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. Žalobkyně tvrdila, že předmětem případu je spor o výši podpory podle zákona č. 180/2005 Sb. částečně hrazené ze státního rozpočtu. Tím má spor mít veřejnoprávní základ a k jeho přezkumu mají být povolány soudy ve správním soudnictví. V kasační stížnosti proto žalobkyně navrhl, aby NSS ČR usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

3. Stanovisko ERÚ (žalovaný)

ERÚ trval na svém stanovisku a uvedl, že v daném správním řízení šlo o spor žalobkyně a společnosti ČEZ Distribuce, a.s. (provozovatel distribuční soustavy) na základě § 17 odst. 5⁶ písm. d) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon – EZ). Správní řízení bylo vedeno na základě § 141 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (SŘ), kdy správní orgán (ERÚ) řeší mj. spory v případech stanovených zvláštními zákony a spory vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných nebo obchodních vztahů. Zvláštním zákonem v tomto smyslu je i EZ. „Spor o výkup elektřiny z obnovitelných zdrojů je podle žalovaného soukromoprávním sporem vyplývajícím z obchodněprávního vztahu mezi stěžovatelkou a provozovatelem distribuční soustavy, o němž je oprávněn rozhodovat ve správním řízení sporném žalovaný.“⁷

ERÚ rovněž nesouhlasil s tvrzením, že provozovatel distribuční soustavy vyplácí výrobcům elektřiny podporu

⁴ Rozhodnutí předsedy Energetického regulačního úřadu o rozkladu ze dne 1. 7. 2011, č. j. 00620-20/2011-ERÚ. Získáno na základě žádosti podané dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

⁵ Instalovaný výkon FVE žalobkyně byl 3960 kW.

⁶ Ve znění zákona ke dni zpracování anotace je tato úprava obsažena v odst. 7, kam byla přesunuta novelou EZ – zákonem č. 211/2011 Sb.

⁷ Citace z odůvodnění anotovaného rozhodnutí.

z veřejných prostředků. Pokud jde o dotaci ze státního rozpočtu, pak jejím účelem bylo částečně provozovateli kompenzovat povinnost vyplácet podporu podle zákona č. 180/2005 Sb. Avšak provozovatel s dotačními prostředky podle stanoviska ERÚ nenakládal.

Nelze podle ERÚ ani hovořit o tom, že by provozovatel distribuční soustavy vykonával veřejnou správu, jak tvrdila žalobkyně. Zákon č. 180/2005 Sb. „...sice provozovateli ukládá některé povinnosti a zužuje tak sféru jeho dispoziční autonomie, nicméně nesvěřuje mu pravomoc rozhodovat o právech a povinnostech výrobců energie.“⁸ Jak výrobce elektřiny, tak i provozovatel distribuční soustavy jsou ve vzájemně rovném postavení a žádný z nich nemůže druhému vrchnostensky udělovat práva či ukládat povinnosti. Teprve v případě, kdy mezi nimi nedojde k dohodě, je k rozhodnutí povolán ERÚ.

ERÚ navrhl, aby kasační stížnost byla zamítnuta jako nedůvodná.

4. Závěry NSS ČR

Krajský soud žalobu odmítl a věcí samou se nezabýval. Proto se věcí samou nezabýval ani NSS ČR, ale pouze přezkoumával, zda krajský soud správně posoudil podmínky pro odmítnutí žaloby. NSS ČR tedy zkoumal, zda napadené správní rozhodnutí je rozhodnutím v soukromoprávní věci.

Kompetenční otázku, kterou nutně dilema povahy sporu řešeného ERÚ v předmětném správním řízení vyvolává, již jako kompetenční spor řešil zvláštní senát NSS ČR⁹. V dané věci šlo o záporný kompetenční spor mezi soudem I. stupně v občanskoprávním řízení (okresní soud) a příslušným soudem ve správním řízení (krajský soud). V dřívější judikatuře NSS ČR¹⁰ bylo k povaze EZ uzavřeno, že jde dílem o předpis veřejnoprávní (tam, kde upravuje výkon státní správy) a dílem o předpis soukromoprávní (tam, kde upravuje podmínky podnikání). „Proto je třeba se v každém konkrétním případě zabývat povahou posuzovaného právního vztahu či sporu.“¹¹ Klíčové tedy je, jaká je v daném případě metoda úpravy, tj. zda jsou vztahy v daném případě postaveny na vzájemné rovnosti účastníků anebo zda jsou v daném případě vrchnostensky ukládány povinnosti jednomu účastníku druhým účastníkem. Pokud tedy ERÚ posuzoval smluvní podmínky v právním vztahu založeném na vzájemné rovnosti stran, pak přestože jednal jakožto správní orgán a přestože výkupní cena elektřiny je výsledkem „ingerence subvenční povahy“¹², rozhodoval ERÚ o sporu soukromoprávního charakteru. Zvláštní senát NSS ČR na základě toho kompetenční spor uzavřel tak, že příslušným je soud příslušný v občanskoprávním řízení, tj. okresní soud. NSS ČR se v odůvodnění rozsudku s citovaným usnesením svého zvláštního

senátu ztotožnil a na své další předchozí judikatuře ukázal, že již dříve v tomto smyslu rozhodnul.

Argumenty stran proti závěru o soukromoprávní povaze úpravy povinně uzavírané smlouvy se v citovaných judikátech opírají o, daným předpisem, omezenou smluvní volnost přinejmenším jedné ze stran takové smlouvy. K tomu NSS ČR v dřívějším judikátu¹⁰ uvádí, že EZ „...na mnoha místech stanoví povinnosti jednotlivým účastníkům trhu s elektřinou, jimiž jejich smluvní volnost vymezuje (limituje), ale nevylučuje, což ale nic nemění základní charakteristice vztahu.“ Jestliže by limitace smluvní volnosti měla být argumentem ve prospěch veřejnoprávnosti dané úpravy, mělo by takovou optikou být posuzováno každé kogentní ustanovení v předpisech soukromého práva.

Pokud je na tomto místě možno užít analogie, lze na podporu nutnosti individuálně posuzovat metodu úpravy situaci přirovnat například k nakládání s obecním majetkem, kdy předpisy povinnosti obcí (korporací sice veřejnoprávních, ale od státu přesto oddělených) jsou upraveny právním předpisem veřejnoprávního charakteru, včetně cenových podmínek, ale ve výsledném právním vztahu obec vystupuje jako právnická osoba a tento vztah má nade všechnu pochybnost soukromoprávní charakter.

NSS ČR v anotovaném rozhodnutí konstatuje, že právní regulace smluvních a cenových podmínek výroby a distribuce elektrické energie z tzv. obnovitelných zdrojů je zdůrazněním skutečnosti, že přenos a distribuce elektřiny se dějí ve veřejném zájmu. To však, pokračuje soud, bez dalšího nic nemění na charakteru právního vztahu mezi výrobcem elektřiny a provozovatelem distribuční soustavy.

NSS ČR kasační stížnost pro nedůvodnost zamítl. Důvodem pro tento závěr NSS ČR jsou patrné z výše uvedeného. Jejich základem je charakter předmětu sporu v řízení vedeném ERÚ (coby žalovaným). Jak je uvedeno, šlo o spor o výkupní cenu vyráběné elektřiny v rámci smluvního vztahu, ve kterém žádná ze stran není vůči té druhé v postavení nadřízenosti či podřízenosti.

II. Rozsudek NSS ČR sp. zn. 7 Afs 9/2013 ze dne 13. 3. 2013

Druhým anotovaným rozsudkem je znovu rozhodnutí NSS ČR. Anotovaný rozsudek tento soud vydal dne 13. 3. 2013 se sp. zn. 7 Afs 9/2013. V postavení žalobkyně vystupovala společnost Sun Ship 03, s.r.o. a jako žalovaný tentokrát Odvolací finanční ředitelství.

Žalobkyně si stěžovala na postup plátce daně – společnosti E.ON Distribuce, a.s. – u místně příslušného finančního úřadu, který však stížnost zamítnul. Proti rozhodnutí o zamítnutí své stížnosti podala žalobkyně odvolání u příslušného finančního ředitelství¹¹. I odvolání bylo zamítnuto. Proto podala žalobkyně žalobu u krajského soudu, která byla zamítnuta. Na zamítnutí žaloby reagovala žalobkyně kasační stížností, kterou projednával Nejvyšší správní soud ČR (NSS ČR).

Podstatou sporu byla zákonnost rozhodnutí žalo-

⁸ Citace z odůvodnění anotovaného rozhodnutí.

⁹ Usnesení zvláštního senátu Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 20. 3. 2012, sp. zn. Konf 93/2011. In: *Judikatura správních soudů* [systém online vyhledávání rozhodnutí správních soudů ČR]. Nejvyšší správní soud ČR [cit. 14. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. 7 As 58/2003. In: *Judikatura správních soudů* [systém online vyhledávání rozhodnutí správních soudů ČR]. Nejvyšší správní soud ČR [cit. 15. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>

¹¹ Finanční ředitelství bylo zákonem č. 456/2011 Sb., o Finanční správě ČR k l. 1. 2013 nahrazeno Odvolacím finančním ředitelstvím se sídlem v Brně.

vaného ve věci odvodu z elektrické energie vyrobené ze slunečního záření. Žalobkyně namítala nezákonnost rozhodnutí proto, že se opírá o, dle jejího tvrzení, neústavní znění § 7a zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů¹² ve znění zákona č. 402/2010 Sb. Uvedená novela zákona č. 180/2005 Sb., totiž zákon č. 402/2010 Sb., přidala do zákona §§ 7a až 7i, kterými byl zaveden tzv. odvod za elektrinu ze slunečního záření¹³ (dále též „odvod“). Předmětem odvodu je elektrická energie vyrobená ze slunečního záření v období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2013 v zařízení uvedeném do provozu v období od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010. Ustanovení §§ 7a až 7i napadla u Ústavního soudu ČR skupina senátorů Parlamentu ČR, avšak neúspěšně¹⁴. Ústavní soud zkoumal retroaktivitu ustanovení § 7a zákona č. 180/2005 Sb. ve znění zákona č. 402/2010 Sb. a konstatoval, že „...ustanovení § 7a až 7i napadeného zákona působí v zásadě účinky nepravé retroaktivity, neboť v jejich důsledku do budoucna dochází právě o částku představovanou výší odvodu ke snížení podpory výrobcům...“. Ústavní soud ČR však neshledal v daném případě nepřipustnost nepravé retroaktivity a konstatoval ústavní konformitu všech napadených ustanovení zákona č. 185/2005 Sb. ve znění zákona č. 402/2010 Sb. Stížnost jako celek byla zamítnuta. „Ústavní soud musel... posoudit, zda na straně... provozovatelů FVE¹⁵ není dán takový ústavně relevantní zájem na zachování dosavadní zákonem stanovené ceny za elektrinu z obnovitelných zdrojů a zelených bonusů bez jejího dalšího krácení odvodem, jenž by při vzájemném poměrování převážil nad veřejným zájmem na jejím snížení. Takovýto zájem provozovatelů FVE v dané věci Ústavní soud z níže uvedených důvodů neshledal.“

5. Stanovisko krajského soudu

Krajský soud, jak bylo uvedeno, žalobu žalobkyně zamítnul. Ve své argumentaci proti tvrzené neústavnosti §§ 7a až 7i zákona č. 180/2005 Sb. se opřel o shora uvedený náleze Ústavního soudu ČR. K námitce žalobkyně, že nebyla dodržena smlouva mezi ní a společností E.ON Distribuce, a.s. krajský soud uvedl, že §§ 7a až 7i jsou ustanovení zákona veřejnoprávní povahy a společnost E.ON Distribuce, a.s. byla povinna je respektovat. Žalobkyně namítla doplnit dokazování o rdousícím efektu odvodu, což ale krajský soud z procesních důvodů odmítnul. Pojem rdousícího působení zavedla jako kritérium posuzování ústavní konformity povinných odvodů státu judikatura Ústavního soudu ČR. V jednom z nálezů Ústavní soud ČR uvedl, že „...zákonodárce může v daňové oblasti činit i neracionální kroky,

což ovšem ještě není důvod k zásahu Ústavního soudu. Ten zasáhne až tehdy, dojde-li k omezení vlastnického práva v intenzitě tzv. rdousícího efektu...“¹⁶, tj. dojde-li k situaci, kdy „...hranice veřejnoprávního povinného peněžitého plnění jednotlivcem státu vůči majetkovému substrátu jednotlivce nabývá škrtícího (rdousícího) působení; jinými slovy vyjádřeno, má-li posuzovaná daň, poplatek, příp. peněžní sankce ve svých důsledcích konfiskační dopady ve vztahu k majetkové podstatě jednotlivce.“¹⁷ Krajský soud konstatoval, že žalobkyně měla námitku rdousícího působení odvodu za elektrinu ze slunečního záření namítat již ve správním řízení před finančními orgány. Pokud jde o spotřebitele, nebude mít zavedení odvodu „...důsledky pro cenu elektřiny pro jejího konečného spotřebitele, neboť výrobce nemůže zvýšit distributorovi prodejní cenu, která stále zůstane vyšší než tržní.“¹⁸

6. Stanovisko žalobkyně

Žalobkyně v kasační stížnosti namítala, že krajský soud se nedostatečně a chybně vypořádal s návrhem na provedení dokazování rdousícího působení odvodu. Žalobkyně před krajským soudem navrhovala provedení tohoto dokazování znaleckým posudkem, což však krajský soud odmítnul, aniž by to, dle žalobkyně, náležitě odůvodnil. Tím se měl krajský soud dopustit svévolí. Dále krajský soud dle tvrzení žalobkyně:

- nepřihlédl k individuálním okolnostem projednávané věci, zejména způsob financování stavby sluneční elektrárny žalobkyně,
- nevyvodil odpovídající závěry z postupu společnosti E.ON Distribuce, a.s., která postupovala v rozporu se smlouvou o dodávce elektřiny,
- nezkoumal, zda je odvod ústavně konformní (slučitelný se zásadami demokratického státu) a to navzdory nálezu Ústavního soudu ČR k ústavnosti §§ 7a až 7i zákona č. 180/2005 Sb. (viz výše), neboť právě zde měl být zvolen Ústavním soudem předvídaný individuální přístup. Žalobkyně tuto argumentaci opírala o tvrzení, že výstavbu elektrárny ze 100% financovala z cizích zdrojů a zavedení odvodu zrušilo garanci návratnosti její investice.

Žalobkyně z výše uvedených důvodů namítla (s výjimkou těch, kterými opodstatňuje ústavní rozpor) nepřezkoumatelnost rozsudku krajského soudu. K pojmu nepřezkoumatelnosti se ve své judikatuře vyjádřil Nejvyšší soud ČR: „Nepřezkoumatelný je rozsudek, jehož skutkové a právní závěry vycházejí z tzv. souhrnného zjištění, jímž se zjišťuje rozhodný skutkový stav současně na základě všech provedených důkazů,

12 Ke dni zpracování této anotace je tento předpis již zrušen (k 1. 1. 2013) a nahrazen zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů.

13 JANČOVÁ, Kateřina. *Finančněprávní regulace fotovoltaických elektráren* [online]. 2012 [cit. 19. 4. 2013]. Studentská vědecká odborná činnost. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Dostupné z: <http://svoc.prf.cuni.cz/sources/5/5/120.pdf>

14 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 17/2011. In: NALUS [systém online vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu ČR]. Ústavní soud ČR [cit. 20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz>

15 Fotovoltaických elektráren.

16 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 4. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/08. In: NALUS [systém online vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu ČR]. Ústavní soud ČR [cit. 21. 4. 2013]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz>

17 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. Pl. ÚS 7/03. In: NALUS [systém online vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu ČR]. Ústavní soud ČR [cit. 21. 4. 2013]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz>

18 KOUBA, Stanislav. Zdanění výroby elektřiny ze solárních elektráren. In: DÁVID, Radovan, SEHNÁLEK, David, VALDHANS, Jiří (eds.). *Dny práva – 2010 – Days of Law* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2010 [cit. 24. 4. 2013]. ISBN 978-80-210-5305-2. Dostupné z: http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/sbornik.html

aniž se uvede, na základě kterých konkrétních důkazů se to které zjištění činí a z jakých důvodů, jakož i bez vysvětlení případných rozporů mezi nimi.¹⁹ NSS ČR anotovaném rozsudku připomíná svůj dřívější judikát, ve kterém v demonstrativním výčtu uvedl, že nepřezkoumatelná jsou především rozhodnutí „...postrádající základní zákonné náležitosti, rozhodnutí, z něhož nelze seznat o jaké věci bylo rozhodováno, či jak bylo o věci rozhodnuto, rozhodnutí zkoumající správní úkon z jiných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpokládaného přezkumu mimo rámec žalobních námitek), rozhodnutí, jehož výrok je v rozporu s odůvodněním, rozhodnutí neobsahující vůbec právní závěry vyplývající z rozhodnutých skutkových okolností nebo jehož důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné, atd.“²⁰

7. Stanovisko žalovaného

Odvolací finanční ředitelství²¹ uvedlo, že nemá kompetence k tomu, aby rozhodovalo o ústavnosti kteréhokoliv právního předpisu. Jakožto článek výkonné moci žalovaný považuje za svou povinnost řídit platnou zákonnou úpravou.

8. Stanovisko NSS ČR

Nejprve se NSS ČR zabýval otázkou nepřezkoumatelnosti rozhodnutí krajského soudu a to proto, že bylo-li by dané rozhodnutí skutečně nepřezkoumatelné, pak by nemělo význam zabývat se přezkumem věci samé. NSS ČR neshledal žádný důvod k závěru o nepřezkoumatelnosti napadaného rozhodnutí krajského soudu, byť připustil v určitém momentu jistou kusost jeho vyjádření.

Následně NSS ČR konstatoval věcnou správnost rozhodnutí krajského soudu. NSS ČR uzavřel, že krajský soud, když nepřipustil doplnění dokazování, postupoval v souladu se zákonem. Rdousící působení odvodu měla žalobkyně namítat již v daňovém řízení.

NSS ČR dále konstatoval přípustnost (nepravé) retroaktivity u zákona veřejnoprávní povahy, kterým je zákon č. 180/2005 Sb. Pro tuto povahu zákona č. 180/2005 Sb. musela společnost E.ON Distribuce, a.s. respektovat i jeho retroaktivní ustanovení a uplatnit vůči žalobkyni odvod. Podle tehdy platného ustanovení § 7b uvedeného zákona je výrobce elektřiny ze slunečního záření (v našem případě žalobkyně) poplatníkem odvodu a jeho plátcem je provozovatel přenosové soustavy nebo provozovatel regionální distribuční soustavy (v našem případě společnost E.ON Distribuce, a.s.). NSS ČR dodal, že žalobkyně „...musí počítat s tím, že odpovídající regulace bude (a musí) být uplatňována zejména

tam, kde jde o veřejný či smíšený statek.“ Z uvedených důvodů nelze namítat nedodržení smlouvy.

K námitce nepřehlédnutí k individuálním okolnostem NSS ČR uvedl, že ji žalobkyně měla uplatnit již ve správním řízení. Krajský soud, jehož rozhodnutí NSS ČR přezkoumával, se však řídil principem kasačním, tedy měl posuzovat právní správnost u něj napadených správních rozhodnutí. To krajský soud dle NSS ČR splnil. NSS ČR uzavírá, že námitka žalobkyně, že se krajský soud nezabýval rdousícím efektem odvodu ve vztahu ke způsobu financování její sluneční elektrárny, je proto lichá. Tato námitka, pokud by byla žalobkyní vznesena v daňovém řízení, mohla by mít za následek individuální přístup finančního orgánu spočívající v posečkání se zaplacením odvodu, popřípadě v rozložení zaplacení odvodu do splátek. Neměla by však v žádném případě za následek, a v tomto NSS ČR konstatuje omyl žalobkyně, nevyměření odvodu žalobkyni nebo jeho zrušení pro žalobkyni. Takové hypotetické rozhodnutí finančního orgánu by bylo nepřípustné a v rozporu s ústavním principem rovnosti.

Poukaz žalobkyně, že zavedením odvodu za elektřinu ze slunečního záření jí bylo zamezeno v návratnosti garantované investice do výstavby předmětné solární elektrárny, označil NSS ČR za „lichý a bezpředmětný“.

3. K oběma rozsudkům závěrem

Energetický zákon je dílem právním předpisem práva veřejného a dílem práva soukromého. Proto je třeba se povahou posuzovaného právního vztahu či sporu zabývat v každém konkrétním případě zvlášť. Rozhodujícím kritériem pro rozlišení, o jaký vztah se jedná, je metoda úpravy, tedy, zda jde o úpravu vztahů postavených na rovnosti nebo o vztahy ryze vrchnostenského charakteru. Není možné dovodit, že veřejný zájem na přenosu elektřiny a způsob tvorby její ceny modifikuje bez dalšího charakter právního vztahu mezi výrobcem elektřiny a provozovatelem distribuční soustavy na vztah veřejnoprávní. Důvodů pro opačný závěr mnoho není. Je nicméně otázkou, s jakým závěrem bychom se setkali, pokud by žalobkyně postupovala podle části páté OSŘ?

Odvod za elektřinu ze slunečního záření dle zákona č. 180/2005 Sb. byl dle judikatury českých soudů ústavně konformní. Je-li retroaktivním ustanovením zákona veřejnoprávní povahy zavedena povinnost stran soukromoprávního vztahu, i když by její zavedení jinak vyžadovalo sjednání změny obsahu tohoto vztahu, jsou strany povinny ji bez dalšího respektovat.

Uvedení soustavy FVE do provozu je, dle výkladu ERÚ, podmíněno galvanickým připojením FVE k distribuční soustavě.

Nahlíženo z mimoprávního hlediska, je s ohledem na okolnosti, které provázely vytvoření podmínek FVE a jejich vliv na cenu pro koncového zákazníka, závěr soudů zcela v pořádku. Nicméně je zřejmé, že investice do FVE byly, přinejmenším většina z nich, v letech, které postihuje odvod, prováděny právě s ohledem na podmínky, které stát cestou právní úpravy tehdy nastavil. Protože návratnost investice byla garantována a riziko spojené s takovou investicí tedy nulové, nebyla riziko-

19 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3947/2007. In: *Rozhodnutí a stanoviska Nejvyššího soudu* [systém online vyhledávání rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR]. Nejvyšší soud ČR [cit. 21. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.nsoud.cz>

20 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 4. 12. 2003, sp. zn. 2 Azs 47/2003. In: *Judikatura správních soudů* [systém online vyhledávání rozhodnutí správních soudů ČR]. Nejvyšší správní soud ČR [cit. 21. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>

21 Které je právním nástupcem původně žalovaného (krajského) finančního ředitelství.

vostí návratnosti těchto podnikatelských záměrů měřena míra rizika, kterou věřitelé i dlužníci podstupují, pokud na realizaci FVE získávají finanční prostředky formou úvěrů. Jinými slovy, jak věřitelé, tak i dlužníci (coby investoři FVE) mohli podstupovat větší míru rizika, než je obvyklé. Retroaktivní zásah zákonodárce v podobě následného a v době úvěrování investice nepředvídatelného zavedení odvodu pak mohl provozovatelům FVE působit velké obtíže a zejména další výdaje spojené s dluhovou službou, pokud patřili k těm, kteří financovali výstavbu FVE z cizích zdrojů. To je i případ žalobky ve druhém rozsudku.

Patentovatelnost lidské DNA

Filip Horák

Soud	Supreme Court of the United States
Sp. zn.	ASSOCIATION FOR MOLECULAR PATHOLOGY ET AL. v. MYRIAD GENETICS, INC., ET AL 569 U. S. _ (2013)
Datum	13. 6. 2013
Dostupnost	http://www.supremecourt.gov/opinions/12pdf/12-398_1b7d.pdf

Právní věta

A naturally occurring DNA segment is a product of nature and not patent eligible merely because it has been isolated, but cDNA is patent eligible because it is not naturally occurring.

Přirozeně se vyskytující část DNA je dílo přírody a není patentovatelná jen proto, že byla izolována. cDNA ale patentována být může, jelikož není přírodního původu.

Anotace

Nejvyšší soud USA vydal 13. června 2013 průlomové rozhodnutí ve věci patentovatelnosti lidské DNA. Společnost Myriad Genetics v rámci výzkumu dokázala identifikovat a separovat geny, výrazně zvyšující riziko zhoubného nádorového onemocnění (BRCA1 a BRCA2), u amerického Patentového a známkového úřadu si pak nechala zaregistrovat celkem sedm patentů. Tři z nich se staly předmětem soudního přezkoumávání, District Court v prvostupňovém rozhodnutí tyto patenty prohlásil za neplatné, Federal Circuit Court naopak dovodil, že patenty nejsou v rozporu se zákonem a spor se tak dostal až k vrcholu soudní soustavy v USA.

Nejvyšší soud pak jednomyslně rozhodl, že DNA získaná z lidského těla nemůže být předmětem patentu, jelikož se jedná o přírodní výtvar, na jehož povaze pouhá laboratorní separace nic nemění. Na druhou stranu soud přímo ve výroku uznal, že uměle vytvořenou DNA (tzv. cDNA) patentovat lze, protože se nejedná o v přírodě běžně se vyskytující látku. Co se týče zákazu patentování lidské DNA, opřel soud svou argumentaci o výjimku v § 101 Patentového zákona, která stanoví, že „přírodní zákony a jevy a abstraktní nápady jsou základní prostředky vědecké práce“ („*laws of nature, natural phenomena, and abstract ideas are basic tools of scientific and technological*

work“), a tudíž nemohou být patentovány. Nicméně ani tento zákaz není neomezený a patent lze udělit v případě „nové a užitečné skladby věci“ („*new and useful composition of matter*“), což byl hlavní argument společnosti Myriad Genetics.

Soud shledal, že výše uvedený argument Myriad Genetics v této záležitosti neobstojí, protože ačkoliv se jedná o objev důležitý a užitečný, společnost nevytvořila ani nezměnila genetické informace genech BRCA1 a BRCA2 a tak se nemůže jednat o novou skladbu věci. Poslední argument Myriad Genetics poukazoval na dosavadní praxi Patentového a známkového úřadu, který patenty týkající se genů běžně uděloval.

Co se týče patentovatelnosti cDNA (complementary DNA), soud rozhodl, že ač se složením jedná o identickou látku jako DNA, v procesu jejího vytváření výzkumník z genu odstraňuje určitou látku, vytváří tak látku novou, v přírodě běžně se nevyskytující. Tento ve své podstatě rozpor vedl soudce Scaliu k připojení krátkého *concurring opinion*, ve kterém prohlásil, že s rozsudkem nemůže souhlasit v části, kde se detailně popisují procesy molekulární biologie (část I A), neb mu jeho znalosti tento popis nedovolují potvrdit a vyjadřuje názor, že lepší volbou by bylo tuto pasáž nahradit strohou formulací, obsaženou ve výroku. Soud pak v posledním bodě výroku zdůraznil, že tímto rozsudkem není dotčena možnost patentování dalších vyplývajících postupů plynoucích z objevů výše uvedených genů, stejně jako DNA, ve jejímž složení bylo změněn např. uspořádání nukleotidů.

Jak bylo již naznačeno, soud se v části I A poměrně detailně věnuje popisu technické stránky věci, tedy popisuje složení a fungování DNA, rovněž zmiňuje proces tvorby cDNA a už zde upozorňuje na to, že metody a postupy použité Myriad Genetics jsou ve výzkumu všeobecně známé a běžně používané („*Scientists can, however, extract DNA from cells using well known laboratory methods*.“ str. 3 rozhodnutí) Zatímco tato část je obecně popisná, v části I B konkretizuje soud výzkumný postup a výsledky dosažené společností Myriad Genetics, včetně hrubého popisu udělených sporných patentů. Následně I C je věnována právním důsledkům, kde soud upozorňuje že žalovaná společnost bránila na základě patentů právě běžně prováděnému genetickému testování („*But isolation is necessary to conduct genetic testing, and Myriad was not the only entity to offer BRCA testing after it discovered the genes*.“ str. 7 rozhodnutí) Právě tento postup vedl později k vyvolání soudního sporu, který je v této kapitole rovněž rekapitulován.

Část II A a následující jsou věnovány právnímu posouzení věci, které jsme nastínili již výše. Soud zdůraznil, že hranice, kdy patent podporuje tvořivost, vynálezy a objevy, a kdy brání výměně informací, je velmi tenká. Soud však opakuje, že v tomto případě nedošlo k vytvoření něčeho neznámého či nového a odmítá tak poukaz Myriad Genetics na předchozí rozhodnutí, sporné patenty tak prohlašuje za neplatné. („*In this case, by contrast, Myriad did not create anything. To be sure, it found an important and useful gene, but separating that*